

“ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นใหญ่”

เทศน์ที่ บ.เวลด์ลีต จำกัด กทม.

พระอาจารย์วิชัย กัมมสุทโธ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เจริญพร ผู้บริหารและพนักงานบริษัทเวลด์ลีต วันนี้เป็นโอกาสอันดีอีกวันหนึ่งที่ได้มาที่นี่ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ มโนปุพฺพํกมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นใหญ่ มีใจถึงก่อน สำเร็จแล้วด้วยใจ การกระทำทั้งหลายเขาเรียกว่ากรรม กรรมนั้นคือการกระทำ กรรมนั้นมีอยู่สามทางคือ กายกรรม ทำทางกาย วาจากรรม ทำทางคำพูด มโนกรรม ทำทางความคิดนึก กายกรรมวาจากรรมมาจากมโนกรรม ถ้าเราสั่งเกตตนเองให้ดี เวลาเราจะพูด จะกระทำออกไปทางกาย มันจะมีความคิดความเห็นมีเจตนาออกมาก่อน จึงมีการพูดการกระทำออกไป ทีนี้มโนกรรมนั้นจะเป็นกุศลหรือเป็นประโยชน์ หรือจะเป็นอกุศลหรือเป็นโทษ มันก็อยู่ที่ความรู้ความเห็นนั้น มันถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง หมายความว่าจิตนั้นประกอบด้วยวิชา หรือประกอบด้วยอวิชา จิตที่ประกอบด้วยวิชาคือ จิตที่ประกอบด้วยความรู้ความเห็นที่ถูกต้อง จิตที่ประกอบด้วยอวิชา ก็เป็นจิตที่ประกอบด้วยความรู้ความเห็นที่ไม่ถูกต้อง เมื่อมันไม่ถูกต้อง มันก็คิดไม่ถูกต้อง ความคิดไม่ถูกต้องออกมามันก็เป็นมโนกรรม แล้วก็ไปพูดไปกระทำไม่ถูกต้องขึ้นมา ก็เป็นกายกรรมวาจากรรม เขาก็เรียกว่าสายของอกุศลกรรม ทีนี้ถ้าความรู้ความเห็นมันถูกต้อง มันก็จะคิดถูกต้อง เมื่อคิดถูกต้องมันก็เป็นมโนกุศลกรรม เมื่อออกไปพูดไปกระทำทางกาย มันก็เป็นกุศลกายกรรมวาจากรรม ทีนี้ความถูกต้อง ความเป็นกุศลกับความเป็นอกุศลนั้น มันมีผลอย่างไร บางทีเราก็รู้อยู่ แต่เราอาจจะขาดการนำมาไตร่ตรอง มาพิจารณาพิเคราะห์ คำว่ากุศลคือความเป็นประโยชน์นั้น มันจะต้องให้ผลอย่างไร คำว่าประโยชน์ เมื่อเราทำขึ้นมาแล้ว ไม่ว่าจะด้วยกรรมด้วยวาจากรรม ด้วยมโนกรรม ผลมันต้องอำนวยประโยชน์แก่เราและแก่สังคม หรือหน่วยงานนั้น ถ้าพูดระดับพื้นฐานตั้งแต่ครอบครัว ถ้าพูดถึงเมื่อเรามาทำงานก็ของสังคมคือบริษัท พูดกว้างออกไปอีกก็ของประเทศชาติ นี้ ถ้าเป็นอกุศลคือความเป็นโทษนั้น มันก็จะมีผลตรงกันข้าม ต่อตัวเราและต่อสังคมนั้นนั่นเอง ทีนี้เมื่อทำลงไปแล้ว ผลเมื่อมันเกิด มันก็ต้องย้อนกลับมาหาเรา ไม่ว่าจะสิ่งที่เราทำ ที่เรียกว่ากุศลหรือประโยชน์ ที่เรียกว่าอกุศลหรือโทษ มันต้องย้อนกลับมาหาเรา นี้ ทุกอย่างมันย้อนกลับมาเขาเรียกว่าวิบากคือผลของกรรม ทีนี้บางคนอาจจะยังไม่เห็น เพราะว่าบางครั้งผลของ

ตรงนั้นมันใช้เวลาาน ท่านจึงกล่าวไว้ว่า กรรมบางครั้งให้ผลในปัจจุบันชาติ บางครั้งให้ผลในอนาคตคือชาติต่อๆ ไป อันนั้นมันยาวไปเราอาจจะยังเข้าใจยาก ถ้าเราสนใจสังเกตตัวเอง มาศึกษาในกายใจตนเอง เวลาเราทำอะไรก็ตาม เราคิดอะไรขึ้นมาก็ตาม ถ้าเราสังเกตตัวเองให้ดี เมื่อคิดผิคนะ คิดไม่ถูกต้อง มันจะมีความหนัก ความไม่โปร่ง ความทุกข์ในใจ อันนี้ต้องพูดในฐานะคนที่ต้องคู่ด้วยความเป็นกลาง ถ้าคุณมีความอคติไม่เป็นกลาง บางทีทุกข์มากก็ยังมีคิดว่าตัวเองสุขอยู่ สังเกตไม่ออก นี้ ไม่มีทางสังเกตออก เพราะมันมีความลำเอียงอยู่ มันเคยคุ้นเคยอยู่กับตรงนั้นบ่อยๆ มีความลำเอียงอยู่เวลามีทุกข์ก็ยังไม่รู้ว่าตัวเองมีทุกข์ นี้ไม่รู้ ทีนี้ทางการปฏิบัติ นั้น ชาวพุทธเรานี้ท่านให้เจริญกรรมฐาน ให้ประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เราฝึกสติฝึกสมาธิ ให้มันตั้งมั่นในกายใจเรา ให้รู้จักความสงบในใจเรา ถ้าเรารู้ตรงนี้ ก็เหมือนน้ำที่มันนิ่ง เมื่อน้ำนิ่ง น้ำที่มีตะกอน เมื่อน้ำนิ่งบ่อยเข้านานเข้า ตะกอนมันย่อมตกลงไปรวมกันอยู่ข้างล่าง น้ำมันจะใสขึ้น เมื่อน้ำใสขึ้น เราจึงแยกออกกระหว่างน้ำใสกับตะกอนนั้นได้ อันนี้เป็นประโยชน์ของความสงบ เมื่อจิตมันมีความสงบ มันก็เหมือนน้ำที่มันใส ที่มันมีตะกอนอยู่กัน เราจึงเห็นนะ ทีนี้เวลาน้ำมันขุ่นเกิดขึ้น เราก็สามารถรู้ว่ามันขุ่นมันเกิดขึ้น เพราะเราเคยเห็นน้ำใสแล้ว สิ่งที่มันขุ่นนั้นนะ มันมีลักษณะต่างจากน้ำใส นี้มันจะเห็น แต่ทีนี้ถ้าเราไม่ประพฤติปฏิบัติ ไม่รู้จักความสงบ อยู่แต่น้ำขุ่นอยู่ตลอดเวลา มันขุ่นมากหน่อยหนึ่ง มันขุ่นน้อยหน่อยหนึ่ง มันก็ไม่สามารแยกออกได้ มันก็นึกว่าน้ำนี้มันมีลักษณะอย่างนี้ละ มันไม่สามารถแยกว่าน้ำจริงๆ มันไม่จำเป็นต้องขุ่น มันมีน้ำใสได้ แต่เนื่องจากมันไม่เคยเห็นน้ำใสเลย มีแต่อยู่กับน้ำขุ่น ก็เลยนึกว่า น้ำมันต้องมีลักษณะขุ่นอย่างนี้เป็นคุณสมบัติ แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่ น้ำมันมีคุณสมบัติของมัน ที่มันขุ่นเพราะมันมีตะกอน มีสิ่งเจือปนนั่นเอง นี้ เมื่อไหร่ที่เราเคยเห็นน้ำใส เราก็จะมีความรู้อีกอันหนึ่งเกิดขึ้น ว่าน้ำนั้นน่าจะจริงๆ แล้ว น้ำจริงๆ ที่มันบริสุทธิ์นี้มันใส แต่ที่มันขุ่นเพราะมันมีสิ่งเจือปนนะ นี้ถ้าเราฝึกจิตสังเกตตัวเองในใจเรา ถ้าจิตมันเคยมีสติ มีสมาธิ มีความสงบเกิดขึ้น เมื่อมีอะไรที่เกิดขึ้นในใจเรา เราก็จะรู้จักว่านี่มันเป็นน้ำขุ่นหรือน้ำใส มันจะแยกกันได้ เมื่อแยกกันแล้วความรู้ตรงนี้ มันเป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์ เป็นความรู้ที่ถูกต้อง เป็นความรู้เบื้องต้น นี้ถ้าเรารู้ตรงนี้แล้ว เราจะทำอย่างไร เราจะอยู่กับน้ำขุ่นหรือน้ำใส มันจะเห็นอีกว่า น้ำขุ่นนั้นมันเป็นอย่างไร น้ำใส่นั้นมันเป็นอย่างไรลักษณะของมัน น้ำใส่มันก็มีความสงบ มีความไม่ทุกข์ มีความไม่ฟุ้งซ่าน มี

ความแจ่มใส มีความพร้อมที่จะประกอบหน้าที่ ในปัจจุบันนั้นได้เต็มเปี่ยมของศักยภาพของตรงนั้น ที่นี้ถ้าน้ำขุ่นนี้ มันจะเห็นแล้วมันเป็นความวุ่นวายในใจ เป็นความทุกข์ใจ เป็นความไม่สบายใจ เวลาจะทำอะไรก็ตามสติมันก็ไม่เต็มเปี่ยม สมาธิมันก็ไม่เต็มเปี่ยม ยิ่งเราสังเกตตัวเองเวลามันหงุดหงิดนะ มันทำอะไรไม่ได้ประณีตหรอกนะ อยากทำให้มันเสร็จๆ ะไซ้ใหม่ อยากเลิกทำไซ้ใหม่ เคยเป็นใหม่ เคยสังเกตตัวเองใหม่ เคยเป็นใหม่ แต่ถ้ามันมีความสงบมีฉันทะมีอะไรมันก็อยากทำ ทำไปก็ประคองประคองให้มันประณีต ให้มันเรียบร้อย จริงใหม่ อันนี้สังเกตได้ นี่ถ้าเราสังเกตตรงนี้ เราจะเข้าใจ ที่นี้คนที่อยู่กับน้ำขุ่น ก็ยังไม่สามารถรู้จักน้ำใส ท่านจึงต้องให้ฝึกกรรมฐานไป เจริญตัวสติพยายามฝึกสติให้มาก จะเดิน จะเห็น จะรู้ จะเหยียด จะทำอะไรก็ให้มีความรู้สึกตัว มีสติระลึกรู้ตัวเอง นี้ ถ้าเรามีสติระลึกรู้ว่าๆ เราก็หัดให้สติมันต่อเนื่อง เขาเรียกว่ากรรมฐานจะอยู่กับลมหายใจเข้าออกก็ได้ จะอยู่กับอะไรก็ได้ พุทโธก็ได้ ให้มันต่อเนื่อง มันจะเห็นถึงความสงบขึ้นมาได้ ที่นี้บางคนไม่ทำ ไม่ได้นั่งสมาธิอย่างเขาทำ แต่ถ้าคนที่มีความเชี่ยวชาญ มีความสังเกตตัวเองนะ พวกโยมถ้าเคยสังเกตตัวเอง เคยสังเกตใหม่ เวลาเรานั่งทำงานนี้ ที่เรามีสมาธิมีสติอยู่ในงานตรงนั้น มันจะเห็นถึงความฉันทะอยากทำ มีความสงบอยู่ในตรงนั้น เคยสังเกตตัวเองใหม่ มันจะมีสักช่วงน้อยหนึ่งนิดหนึ่งหรือระยะหนึ่งหรือช่วงหนึ่ง ในขณะที่ทำงานตรงนั้น มันจะจับหลักมันให้ดี เพราะฉะนั้นสมาธิมันอยู่ในงานได้ เองงานนั้นนะเป็นตัวฝึกสมาธิก็ได้ ที่นี้ถ้าเรารู้ตรงนี้ มันจะเป็นพื้นฐานเบื้องต้น ให้รู้ว่าน้ำใสกับน้ำขุ่นนี้ มันมีคุณหรือมีโทษอย่างไร ถ้าเราเห็นแล้วว่าน้ำขุ่นมันเป็นโทษ น้ำใสมันเป็นคุณนะ แล้วเราจะทำอย่างไรให้มันเป็นน้ำใส แล้วทำอย่างไรเมื่อมันน้ำขุ่นแล้วจะเปลี่ยนให้มันเป็นน้ำใส นี้ ตรงนี้มันก็เลยต้องอาศัยการฝึกหัด อาศัยความสังเกตตัวเอง อาศัยฉันทะความพอใจ เหตุนี้ถ้าเราฝึกตรงนี้ได้ กิจกรรมทั้งหลายไม่ว่าภายในภายนอก มันเรียบร้อยไปเอง เพราะที่พูดขึ้นมาเมื่อกี้ี้ กายกรรมวจีกรรมมันมาจากมโนกรรม มโนกรรมจะเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษ มันมาจากวิชาหรืออวิชา ความรู้ที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง แต่เราไม่รู้จักน้ำใสกับน้ำขุ่นนี้มันเป็นอวิชาแล้วนะ ถ้าเรารู้จักน้ำใสกับน้ำขุ่นเมื่อไหร่ มันก็เป็นวิชาแล้ว เป็นเบื้องต้นแล้ว เมื่อเป็นเบื้องต้นเราก็จะรู้ว่า เราต้องการอะไร นี้ เพราะฉะนั้นกรรมนี้เราไม่ต้องรอชาติหน้าหรอก ดูปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรมตรงนั้น ถ้ามันหลง มันไม่ชัดแจ้ง มันมีความทุกข์ มันมีความขุ่นนั่นเอง ถ้ามันไม่หลง มันเข้าใจชัดแจ้ง มันมี

ความสงบ มันก็มีความสุขในอภิปภตรงนั้น มันก็เป็นประโยชน์ นี่ เราจะเอาตรงไหน
ที่นี้พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้อีกในปัจฉิมโอวาท สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมสิ้นไปเป็น
ธรรมดา เธอจงยังประโยชน์ให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท อาตมาอยู่ในโลกนี้มัน
เป็นโลกแห่งความเบียดเบียนกัน โลกที่เบียดเบียนกัน มันจึงทำให้สัตว์โลกนั้นต้องเวียน
ว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร ไม่มีหัวไม่มีหาง ฐานะบางครั้งสัตว์โลกนั้นไม่ได้ปรารถนาที่
จะเวียนว่ายตายเกิด ไม่ปรารถนาทุกข์ แต่ก็จำเป็นต้องไปอย่างนั้นเพราะอะไร
อะไรเป็นเหตุ ก็เพราะความไม่เข้าใจ เห็นถึงประโยชน์กับโทษตรงนี้ เมื่อไม่เข้าใจ
ประโยชน์กับโทษตรงนี้ เพราะไม่รู้จักน้ำใสกับน้ำขุ่น เมื่อไม่รู้จักก็ไม่สามารถที่จะ
พัฒนาจิต คำว่าพัฒนาจิตก็พัฒนางานนั่นเอง เพราะกายกรรมวจีกรรมมันมาจาก
มโนกรรม คือจิตนั่นเอง ถ้าพัฒนาจิตได้ข้างนอกไม่ต้องพูด มันพัฒนาไปด้วยกันหมด
เพราะกายกรรมวจีกรรมมันมาจากมโนกรรม อย่างคนเราเมื่อเกิดมาแล้วนี่โยมเคยสังเกต
ไหม บางคนนี่ ผู้บริหารบางคนนี่มีเงินเดือนเป็นแสนเป็นล้าน อย่างเราเห็นข่าวอย่าง
สมคิดรองนายกนี่เขามาบอกว่า เขาต้องทิ้งเงินเดือนๆ ละเป็นล้าน มารับเงินเดือนแสน
นี่ ทำไมเขากับเราก็มืดตา มีหู มีจมูก มีลิ้น มีกาย มีใจ เขาก็กินข้าวเหมือนเรา เราก็กิน
เหมือนเขานี่ละ เขาไม่ได้กินทองคำนะ ลูกไหม กินเหมือนกันหมด แต่ทำไมเขามี
เงินเดือนสูงกว่าเรา ถ้าพูดถึงตาหูจมูกลิ้นกายใจ หรือคนที่แข็งแรงนี้ ถ้าตีกันนี้สมคิด
ต้องแพ้นั่นเลย แต่ทำไมเขาไม่จ้างคนที่ตีเงินเดือนเป็นล้าน เขาทำไมจ้างสมคิดเงินเดือน
เงินจึงเป็นล้าน มันต่างกันตรงไหน โยมรู้ไหมมันต่างตรงไหน ตรงสติปัญญาใช่ไหม
ลูกไหม ไม่ได้ต่างที่ร่างกายนะ ถ้าเอานักมวยหรือคนร่างกายกำยำนี้ ถ้าตีกันนี้สมคิดแพ้น
แน่ ถ้าพูดถึงร่างกายแล้วสมคิดสู้ไม่ได้ แต่ทำไมเขามีเงินเดือนเป็นล้าน นั่นคือตัว
สติปัญญาใช่ไหม มันต่างกันตรงนี้ใช่ไหม ลูกไหม ตัวสติปัญญามันอยู่ที่กายหรือมันอยู่
ที่จิต ถ้ามันอยู่ที่กาย คนตายคงจะมีราคาสูง ลูกไหม เคยเห็นไหมคนตายมีราคาสูงไหม
เอาไปขายไหม สมัยพุทธกาล มีผู้หญิงคนหนึ่ง นางงามเมืองพระเห็นแล้วก็ชอบ ชอบ
แล้วก็ครุ่นคิดถึงหญิงคนนี้เรื่อย พอดีมีโรคปัจจุบันทันด่วนหญิงคนนี้เสียชีวิต พระผู้มี
พระภาคเจ้าก็ตรัสไว้ว่าอย่าเพิ่งเผานะ สมัยก่อนหญิงงามเมืองนี้มีราคานะ แต่สมัยเรานี้
เขาเรียกโสเภณี ไม่มีราคา สังคมไม่ยกย่อง สมัยก่อนสังคมยกย่อง นี่ ที่นี้ก็บอกกษัตริย์
ว่าอย่าเพิ่งเผานะ เอาไว้สักเจ็ดวันก่อน ยังไม่เผาแล้วตอนนั้นก็พาพระไปดู กำลังขึ้นอีด
เลย แต่ก่อนนางมีราคาค่าตัวสูง ตอนนี้ก็ถามว่าใครจะเอาบ้าง ทือ ให้ราคาค่าตัวถ้าพูด

แบบบ้านเรา เอ้าสักล้านหนึ่งใครจะเอา เศรษฐีทั้งหลายไม่มีใครเอา เอ้าลดให้แสนหนึ่งก็ไม่มีเอา เอ้าลดอีกหมื่นหนึ่งก็ไม่มีเอา ลดมาอีกพันหนึ่งก็ไม่มีเอา ลดมาร้อยหนึ่งก็ไม่มีเอา ลดมาเหลือบาทหนึ่งก็ไม่มีเอา ให้ฟรีก็ไม่มีเอาอีก เออเนี่ย พระภิกษุรูปนั้นเห็นแล้วไปคูแล้ว ขึ้นอีกเต็มที แล้วขายใครก็ไม่มีใครเอา ก็เลยได้อสังหาริมทรัพย์ ก็เลยกลับ ท่านก็เลยให้เผา เพราะฉะนั้นนี่ คนตายนี้ถ้าพูดถึงกาย รากามันอยู่ที่กายหรือมันอยู่ที่จิต ที่ตัวสติปัญญา ถ้ามันอยู่ที่กายคงจะมีคนซื้อเยอะ จริงไหม นี่ทำไมเงินเดือนเขาจ้างเป็นล้านได้ เพราะสติปัญญา สติปัญญานั้นอยู่ที่กายหรืออยู่ที่จิต โยมว่าอยู่ที่ไหน ถ้าอยู่ที่กาย อย่างนางนี้ต้องขายได้หลายล้าน แต่ให้ฟรียังไม่เอาเลย นี่มันอยู่ที่กายหรือที่จิต จริงไหม เพราะฉะนั้นมันอยู่ที่จิตจึงต้องอบรมจิต พัฒนาจิตนั่นเอง ให้มีความรู้ความเห็นที่ถูกต้อง ถ้าความรู้ความเห็นถูกต้องแล้ว กิจกรรมทั้งหลายมันก็ต้องถูกต้อง ต้องแก้ตรงนี้นะ ทีนี้บางครั้งเราก็ปรารถนาจะทำประโยชน์ อย่างเช่นในหน่วยงานเราเนี่ย เราก็อยากจะทำให้หน่วยงานเราเจริญก้าวหน้า เพราะเชื่อว่าพนักงานที่นี้นะ น่าจะเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์นะ ก็คงคิดว่าอยากให้งานของตัวเองก้าวหน้า อย่างน้อยมันก็เป็นความภาคภูมิใจของพวกเรา ถ้าไปอยู่ในกรุ๊ปอย่างนี้ ธนากรรมันผลประกอบการดี บริษัทนี้ขาดทุนตลอดต้องให้เขาอุ้ม พอไปเจอหน้าเขา ความภาคภูมิใจมันจะมีไหม หรือถ้าเขาพูดขึ้นมาหน่อยหนึ่งนึกหนึ่งว่า ไอ้พวกนี้นี่รอแต่ฉันเลี้ยง มีมือมีเท้าไม่ดีเลยนี่อะไร เหมือนถ้าพูดหยาบๆ เหมือนหมาที่บ้านฉันฉันก็ต้องให้มันกิน มันไม่ได้หากินเองเลย ถ้าพูดอย่างนี้เราจะมี ความภูมิใจไหม เอ้าโยมคิดดีๆ มีความภูมิใจไหม ถ้ามูมกลับ ผลประกอบการของเราเนี่ย บริษัทเราเนี่ย ไม่ได้ให้เขาเลี้ยงกลับเลี้ยงเขา มูมกลับอย่างนี้ ความภาคภูมิใจมันจะต่างกันไหม โยมว่ามันต่างกันไหม เอาแค่นี้เรายังไม่ต้องพูดถึงอันอื่นจริงไหม เพราะฉะนั้นนี่ก็เชื่อว่าพนักงานตรงนี้นะ คงจะปรารถนาให้บริษัทก้าวหน้าใช่ไหม คงจะไม่มีใครคิดว่าให้บริษัทน้อยหน้าเขา แล้วเขามาพูดแบบทางโลก มาเหยียดหยามอยู่ตลอด คงจะไม่มีใครคิดอย่างนั้นใช่ไหม แต่ทีนี้เมื่อเราคิดอย่างนั้น เราคิดจะทำประโยชน์ต่อบริษัทเราเนี่ย หรือต่อหน่วยงานเราเนี่ย เมื่อเราคิดจะทำประโยชน์นี้ มันก็มีปัญหาอยู่ว่า เราทำนั้นมันตรงกับจุดประสงค์เราไหม นี่โยมลองพิจารณาดู เหมือนพระเหมือนกัน พระชีเวลาบวชเข้ามานั้น บางครั้งก็ปรารถนาพระนิพพาน ปรารถนาความพ้นทุกข์ แต่พอประพฤติปฏิบัติแล้ว พระนิพพานกับความพ้นทุกข์มันห่างกันไปเรื่อยๆ ใจ ห่างไปเรื่อยๆ อยู่ฆราวาสยังใกล้กว่า พอบวชเป็นพระเป็นชีแล้วห่างพระ

นิพพานไปเรื่อยเลย เพราะอะไร เพราะการประพฤติปฏิบัตินั้น มันไม่ตรงกับจุดประสงค์ที่เราต้องการไง เข้าใจตรงนี้ไหม เหมือนเราทำงานอันหนึ่งเหมือนกัน เมื่อเรามีเป้าหมายแล้ว วิธีการมันจะต้อง support หรือสนับสนุนให้มันเป็นไปตามเป้าหมายตรงนั้นถูกไหม เมื่อแผนงานออกมาแล้วเป้าหมายออกมาแล้ว ถ้าผลประกอบการมันไม่ได้ดังเป้าหมายก็แสดงว่า มันจะต้องมีปัญหา วิธีการหรืออะไรบางอย่างมันจะต้องมีปัญหาเกิดขึ้น เราก็ต้องค้นหาแก้ปัญหาตรงนั้น แล้วก็ประพฤติปฏิบัติให้มันตรง เพื่อจะให้ผลประกอบการมันไปตรงตามเป้าหมายถูกไหม โยมว่าจริงไหม คิดว่าทุกคนน่าจะคงจะทำแบบนี้จริงไหม ถูกไหม ทีนี้อันนั้นเป็นเรื่องงาน ทีนี้คำว่าประโยชน์นี้ หลักการบริหารเราก็ถูกเขาสอนมาเหมือนกัน เรียนหมอเขาก็สอน เพราะสมัยก่อนนั้นแพทย์ยังมีน้อย จบไปแล้ว หมอจบใหม่ต้องไปเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาล อยากเป็นหรือไม่อยากเป็นเขาก็บังคับให้เป็น เพราะตำแหน่งผู้อำนวยการเป็นตำแหน่งนายแพทย์เจ้าหน้าที่ระดับอื่นไม่ได้เป็น อยากเป็นก็ตาม ไม่อยากเป็นก็ตาม จบไปแล้วบรรจุปี ไม่มีหมอมือหมอคนเดียวคุณต้องเป็นผู้อำนวยการ นี่นะ เพราะฉะนั้นก็ต้องถูกบังคับให้เป็น ทีนี้ทางมหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะแพทย์เขาเห็นถึงตรงนี้ เขาก็เลยต้องเชิญเชิญนักศึกษาแพทย์ ซึ่งต่างจากมหาวิทยาลัยแพทย์อื่น ต้องสอนความรู้รอบตัวอีก ระเบียบราชการ สอนหลักการบริหาร เราก็ถูกสอนมาเหมือนกัน อย่างการบริหารนี้ พูดย่างๆ ฝรั่งมันสอนไว้หลัก 4M ถูกไหม เคยได้ยินอยู่นะ 4M Man คือคนไง ถูกไหม Money นี่คือตัวเงินใช่ไหม ถ้า Project นั้นไม่มีเงินมันจะเดินได้ไหม Material คือสิ่งของทั้งหลายใช่ไหม อย่างนี้ทุกอย่าง Material และก็ Management ระบบบริหารจัดการ ถูกไหม นั่นหลักการบริหารต้องบริหาร 4M ใช่ไหม นี่ 4M นี่ต้องบริหาร ทีนี้ไอ้ M Material นี่ไม่ยาก เพราะมันค่าเราไม่ได้ มันแล้วแต่ใจเรา เราจะทำอย่างไรก็ได้ถูกไหม อย่างโต๊ะสำนักงานของอะไรทุกอย่าง เราจะไปจัดวางตรงไหนมันไม่ค่าเรานะ ถูกไหม เงินมันก็ไม่ยาก ถ้ามีเงินมันก็มา ไม่มีเงินมันก็ไม่มา มันก็ไปตามเรื่องของมัน มันไม่มีทางอะไรกับเรา แต่สิ่งที่มีปัญหาที่สุดคือคน การบริหารคน พอการบริหารคน คนมันก็จะเกี่ยวกับ Management คือระบบบริหารจัดการ เพราะคนนั้นนะเป็นคนทำระบบสร้างระบบแล้วก็อยู่ในระบบ ถูกไหม เพราะนั่น Management กับ Man นี่มันก็จะผูกอยู่ที่คน เหมือนญี่ปุ่น สายการบินมันขาดทุนนะ มันก็เลยไปเชิญผู้บริหารอายุตั้งน่าจะแปดสิบมาเป็นซีอีโอ แต่ผู้บริหารคนนี้มีความสำเร็จในหน่วยงานที่ใหญ่มากนะ เขาก็

เลยต้องเชิญคนนี่มาเพื่อแก้ปัญหาคารขาดทุนของสายการบินแห่งชาติของญี่ปุ่น เขาก็จับตรงไหนก่อน เขาก็ไปพูดคุยกับพนักงานตั้งแต่ระดับล่างถึงระดับบน เขาไปเปลี่ยนอะไร เปลี่ยนความรู้ความเห็นของคนนั่นเอง นี่เขากำลัง manage man นั่นเอง เขากำลังบริหารบุคคลก่อน เพราะคนนั่นนะเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดใน 4M เข้าใจไหมละ คนนี่สำคัญที่สุด เพราะฉะนั้นคนนั่นเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด การบริหารนั่นถ้าได้คนนี่ คำว่าได้คนก็คือได้ใจคนนะ ถ้าได้ตรงนี้แล้วนี่ งานการในหน่วยงานทั้งหมด น่าจะสำเร็จไปแล้วแปดสิบเปอร์เซ็นต์ อีกยี่สิบเปอร์เซ็นต์รอการกระทำ เพราะนั่นการบริหารคน มันจึงมีการบริหารอย่างไรจะ使人นั่นเกิดความรู้ความเห็นที่ถูกต้อง คำว่าเกิดความรู้ความเห็นที่ถูกต้อง มันจะมีสองส่วน ส่วนหนึ่งเขาเรียกว่าเทคนิค คือความรู้ในงาน อีกส่วนหนึ่ง คือความรู้ในการประพฤติตน ความรู้ในงานพวกโยมก็ต้องรู้อยู่แล้ว เวลาเราสมัครงาน ถ้าเราต้องการบัญชี ก็ต้องมีความรู้เทคนิคทางบัญชีถูกไหม จะเอาแม่บ้านไปทำคงไม่ได้ จริงไหม ถ้าจะเอาแม่บ้านก็คงไม่ต้องไปเอาพวกบัญชีมาทำ เพราะจ่ายเงินมาก ก็ต้องเอาความรู้ของแม่บ้านซะไหม อันนี้ไม่ยาก อันนี้สอนกันได้ ถูกไหม ทีนี้ขอให้มีพื้นฐานแล้วก็สอนกัน แต่ความรู้อีกหนึ่งคือความรู้การประพฤติปฏิบัติ การวางจิตใจของคน ทำอย่างไรจะ使人นั่นรักองค์กร ทำอย่างไรจะ使人นั่นนะมีการพัฒนาตัวเอง ในการเรียนรู้เรื่อยๆ ทำอย่างไรจะ使人นั่นมีความสามัคคีกัน ทำอย่างไรจะ使人นั่นมีใจที่รักในงาน ตรงนี้เป็นความรู้ที่จะต้องฝึกอีกส่วนหนึ่ง ถ้าเราได้ตรงนี้หน่วยงานนั่นพัฒนามาก การพัฒนาเราไม่ได้ดูแลเอียด แต่ได้ข่าวกมา อย่างเช่นที่ญี่ปุ่นนี่ที่ยกตัวอย่าง เขากำลังทำส่วนที่สอง ที่พูดให้ฟัง เขาผู้บริหารนั่นนะ คุยตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับบน แล้วก็สอนวิธีคิด ต่อพนักงานระดับตั้งแต่ล่างถึงบน ให้รู้จักคุณค่ารู้จักรักองค์กร เมื่อเขามีใจ มีความรักในองค์กร มีความคิดที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์กร มันจึงเป็นกำลังที่ปรับเปลี่ยนบริษัทนั่น จากขาดทุนเป็นกำไร มันมีสายการบินของไทยนี่ ถ้าไม่ทำในจุดนี้ก็คงจะพัฒนายาก เพราะฉะนั้นหุ้นพวกนี้ก็ต้องถอย อย่าซื้อ เพราะมันจะขึ้นกับระบบ ระบบที่คัดคนเข้ามาตั้งแต่แรก ถ้าหน่วยงานไหนคัดคน ไม่คัดด้วยเหตุผลของความตรงไปตรงมา มันจะเป็นปัญหาในอนาคต การจะเกิดการพัฒนาอย่างที่พูดให้ฟังนี้ จะไม่มี นี่มันก็เป็นความลำบาก เพราะฉะนั้นพวกเรา ถ้าเป็นระดับหัวหน้า เราจะทำอย่างไรให้ลูกน้องเรามีความภาคภูมิใจ มีความรักในองค์กร มีความคิดที่จะพัฒนา

ตนเองเรื่อยๆ นี่เราก็ต้องตั้งคำถามตัวเองเหมือนกัน เพราะเราก็ปรารถนาให้อองค์กรนั้นก้าวหน้า แต่วิธีการที่เราจะทำ ทำอย่างไรให้มันตรงจากความปรารถนาของเรา วิธีการกับวัตถุประสงค์เป้าหมายมันตรงกัน ถ้าวิธีการมันไม่ตรงกับวัตถุประสงค์เป้าหมาย มันก็ไม่สัมฤทธิ์ผลจริงไหม ถูกไหม เพราะฉะนั้นโบราณจึงบอก ปากเป็นเอก เลขเป็นโท เข้าใจตรงนี้ไหม ปากเป็นเอก เลขเป็นโท การรู้จักใช้คำพูดให้เป็นประโยชน์ไงมันเลยเป็นเอก การกระทำทุกอย่างเริ่มต้นตั้งแต่แรก ตั้งแต่มนกรรมต้องเป็นประโยชน์คือกุศล วจีกรรมต้องเป็นประโยชน์เป็นกุศล กายกรรมต้องเป็นประโยชน์เป็นกุศล มันจึงสัมฤทธิ์ผลที่เราต้องการ บางครั้งบางคนนี้มีความรัก มีความปรารถนาให้หน่วยงานก้าวหน้า แต่วิธีการมันไม่ตรง มันเลยไม่ได้ใจคน พอไม่ได้ใจคน เราทำคนเดียวไม่มีทางสำเร็จถูกไหม มันก็เลยเป็นปัญหา เพราะฉะนั้นเรื่องของคนนี่ ทำอย่างไรจะได้ใจคน เราก็ต้องพัฒนาจุดนี้เหมือนกัน การพูดจาการอะไร พูดอย่างไรให้มันเกิดประโยชน์ ท่านจึงบัญญัติไว้ สัมมาวาจา พูดคำสัตย์คำจริง พูดคำปียวจา ไม่พูดคำหยาบ พูดคำสมานฉันท์ ไม่พูดคำที่มันขัดแย้งกัน พูดเป็นประโยชน์ ไม่พูดเปล่าประโยชน์เพื่อเจ้อ เพราะฉะนั้นเราต้องทำตรงนี้ เราต้องใช้ปากเราให้เป็นประโยชน์ ทำอย่างไรจะใช้ปากเราให้เป็นประโยชน์ อันนี้ก็คือการบริหารตนนะ ผู้บริหารก็ต้องบริหารตนไม่ใช่บริหารผู้อื่นนะ ผู้บริหารอันดับแรกต้องบริหารตนก่อน ถ้าบริหารตนไม่ได้ ก็ไม่มีคุณสมบัติเป็นผู้บริหาร ก็จะบริหารผู้อื่นไม่ได้ ผู้บริหารต้องบริหารตนก่อน เมื่อบริหารตนได้แล้วจึงจะบริหารผู้อื่นได้ เพราะอะไร เพราะตนนั้นละสำคัญ ถ้าเรารู้ว่าสิ่งใดมันเป็นประโยชน์ สิ่งใดมันเป็นโทษ เราก็บริหารให้มันทำแต่ประโยชน์ ไม่ทำโทษ ถูกไหม พอกายกรรมวจีกรรมที่มันไปสัมพันธ์กับผู้อื่นในหน่วยงาน มันก็เลยเป็นประโยชน์ไม่เป็นโทษเหมือนกัน ก็คือไปบริหารผู้อื่นนั่นเอง ต้องบริหารตนก่อน อันนี้สำคัญเราต้องพิจารณา เหมือนอาตมาแนะนำผู้บริหารบางคนในบริษัทหนึ่ง บางครั้งอย่างความก้าวหน้าเขาเราก็ต้องช่วย เราอย่าไปเถรตรง เขาบอกว่าให้สองตำแหน่ง ก็ขอสองตำแหน่ง สองชั้น บางครั้งหน่วยงานเราเมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่น มันผลงานดีกว่าเขาเราก็ต้องขอสามตำแหน่งสี่ตำแหน่งให้ แต่เขาให้ไม่ให้เรื่องของเขา แต่เราได้ขอแล้ว ถ้าเราเถรตรงขอสองตำแหน่ง ให้อหน่วยงานอีกหน่วยงานหนึ่งเราเป็นคนเลี้ยงมันนะ แต่มันขอสี่ห้าตำแหน่งแล้วมันได้ พอเอาไปแล้วเงินเดือนมันมากกว่าเรา แต่เราทำเลี้ยงมัน มันก็เลยเกิดคำว่า conflict คือความขัดแย้งในใจ ถูกไหม น้อยเนื้อต่ำ

ใจ ถูกทำดีทำไมไม่ได้ดี ได้ดีอยู่ทำไมจะไม่ได้ดี ก็ได้ผลงานที่มากกว่ามันนะ แต่ไม่ใช่ได้เงินมากกว่ามัน ไม่ใช่ไม่ได้ดีนะได้ดีอยู่ อย่าเข้าใจผิด เพราะเราไปเอาเงินมาเป็นบรรทัด เราไม่เอาความภาคภูมิใจ ไม่เอาผลงานมาเป็นบรรทัดฐาน ถูกไหม เพราะเงินมันเป็นแค่ตัวบอกถึงผลงานทางอ้อม ถูกไหม แต่บางครั้งก็ไม่ใช่ บางหน่วยงานประจบสอพลอมาก ใจคนประจบสอพลอได้เงินได้ขึ้นขึ้น อย่างหน่วยงานราชการบางหน่วยได้ขึ้นไปจนถึงอธิบดีก็มี เงินซื้อเข้าไปก็เป็นปลัดอีกก็มี อันนั้นไม่ได้บอกว่าผลงานดีใช่ไหม แต่บอกว่าเงินหนา จริงไหม แล้วก็เลยมีการยึดทรัพย์กัน ที่เราเห็นข่าวจริงไหม ถูกไหม เพราะนั่นไม่ใช่ไม่ได้ผล ได้ผลอยู่ ผลงานมันเป็นสิ่งที่มันบอกเรา อย่าหลงประเด็น อย่าเอาเงินมาเป็นประเด็น เอาผลงานที่มันปรากฏเป็นประเด็นต่างหาก นี่ไม่ใช่ทำแล้วมันไม่ได้ มันได้อยู่ นะ อันนี้ยกตัวอย่างให้ฟัง เพราะฉะนั้นเราต้องใช้สติปัญญาให้มากแล้วพูดหรือทำ ทำอย่างไรให้มันมีความสามัคคี ทำอย่างไรให้มีความเห็นที่ถูกต้อง ทำอย่างไรให้เขามีความรักองค์กร มีความที่จะพัฒนาตัวเอง บางคนก็คิดผิคนะ ทำไมฉันต้องพัฒนาละ ฉันทำไปแล้วบริษัทได้เยอะ ฉันทำไมต้องพัฒนาฉันก็ทำของฉันไปอย่างนี้แหละ หัวหน้าไม่ต้องมาสอนฉันมากหรอก ฉันก็ทำหน้าที่ฉันไม่บกพร่อง อันนี้คิดผิคนะ ทำไมถึงว่าคิดผิคนะ เพราะว่าคุณมีความพัฒนาต่างๆ นี่ อันนี้เป็นคุณสมบัติประจำตัวคุณ ไม่ใช่คุณสมบัติประจำตัวบริษัทนะ เมื่อเราออกไปจากตรงนี้ไปอยู่ในหน่วยงานไหน ถ้าเรามีคุณสมบัติพวกนี้ หน่วยงานอื่นเขาเห็นประโยชน์ เขาก็เอาเราถูกไหม นี่เอาตมาเคยได้ยินพี่ชายเอาตมาพูดให้ฟัง แกไม่เคยง้องานเลย ออกจากงานเมื่อไหร่เขาเชิญไปทำงานตลอด ไม่เคยของงาน มีแต่มาเชิญตัวไปทำงาน ทำงานไปแต่ละครั้งเงินเดือนต้องสูงขึ้นตลอด ไม่เคยต่ำกว่าเก่า เพราะเขามาเชิญไปทำงาน ถ้าเราไม่พัฒนาตัวเอง เขาจะมาเชิญเราไหม นี่มันเป็นประโยชน์สำหรับเรา ไม่ใช่เป็นประโยชน์สำหรับบริษัทนะ บริษัทมันเป็นทางอ้อม แค่นี้มันก็เป็นความรู้ที่ถูกต้อง จริงไหม ถูกไหม นี่มองประเด็นให้มันถูก ถ้าเรามองประเด็นถูกแล้ว เราประพฤติปฏิบัติถูก คนที่ได้ก่อนคือตนเอง หน่วยงานได้ที่สอง ไม่ใช่ได้ก่อนนะ ความดีมันเป็นผลต่อหน่วยงาน แต่ผู้ที่ทำนะมันได้ความคิดก่อน จริงไหม แค่นี้เราต้องเข้าใจ ถ้าเราไม่เข้าใจแล้วมันจะไปเอาข้างนอก พอเอาข้างนอกเราทำดีก็ โอ๊ย เขาไม่ชมเราว่าดีเราก็เลยไม่ทำ นี่เราทำความดี เราไม่ได้ทำเพราะเขาชมเราว่าดีถูกไหม เราทำความดีเพราะเราเห็นว่ามันเป็นประโยชน์ มันได้พัฒนาตัวเราขึ้นถูกไหม เราทำเพราะตรงนี้ต่างหาก เราไม่ได้

ทำเพื่อความชมถูกใหม่ ถ้าคนไม่ชมเมื่อไหร่ก็ไม่ใช่ใหม่ จริงใหม่ ถ้าอย่างนี้ใครจะไปจ้างเรา หือ เพราะไม่มีใครชมเราทั้งปีทั้งชาติหรือ ถูกใหม่ นี่เราต้องพิจารณาให้ถูกต้อง เพราะฉะนั้นผู้บริหารต้องคิดให้มาก การบริหารคนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด อันนี้เป็นหัวใจนะ ถูกใหม่ บริษัทนี้จะก้าวหน้านี้ ตั้งบริษัทไปไม่มีคนนะมันจะก้าวได้ใหม่ หือ ต้องอาศัยคนทั้งนั้นเลยถูกใหม่ เทคโนโลยีที่มาก็อาศัยคนทำอีกถูกใหม่ ถ้าไม่มีคนทำมันจะมีใหม่ อาศัยคนทั้งนั้นเลย เพราะฉะนั้นคนนี่สำคัญ จับตัวนี้ให้ได้ บริหารคนสำคัญที่สุด ถ้าเราบริหารคนได้ ถ้าพูดแบบทางโลก เราได้ใจลูกน้องเมื่อไหร่ งานนั้นมันจะไปได้หมด ความสามัคคีความร่วมมือร่วมใจกัน โยมเคยเห็นมดใหม่ ฉันเห็นมันยกไส้เดือนได้ แต่มดมันเล็กกว่าไส้เดือนนะ ทำไมมันยกไส้เดือนได้ โยมเคยเห็นไหม เพราะอะไร เพราะมันช่วยกันยกไม่ใช่หรือ มันสามัคคีไม่ใช่หรือ จริงใหม่ สิ่งที่หนักมันก็เลยเบาได้ เพราะมันช่วยกันทำ ถ้ามันตัวเดียวมันยกได้ใหม่ นี่โยมสังเกตไหม ฉันก็เห็นนะไส้เดือนมันโดนยก นี่ความสามัคคีมันเป็นกำลัง เป็นพลังของหมู่คณะนะ ทำอย่างไรเราอย่าทิ้งตรงนี้ ทำอย่างไรจะให้เกิดความสามัคคี ความรักในองค์กร แล้วประโยชน์อันอื่นมันจะตามมา ถ้าเรายังสร้างตรงนี้ไม่ได้จะไปทำงานเขาขนาดไหน มันก็มีแต่ความขัดเคืองใจ แล้วอีกอย่างหนึ่งความขัดเคืองกันมันก็ก่อเวรมันก็ไม่จบสิ้น มันเบียดเบียนกันตลอด เราต้องใช้ปากเรา ใช้คำพูดให้เป็นประโยชน์ ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดการก่อเวรกันเบียดเบียนกัน ทำอย่างไรจะให้เกิดประโยชน์ไม่เกิดโทษ การก่อเวรกันการเบียดเบียนกัน มันคือโทษที่มันเกิดแล้ว เราต้องฉลาด ผู้บริหารต้องฉลาด ฉลาดจะทำอย่างไรให้มันเกิดประโยชน์ ฉลาดอย่างไรที่จะไม่ให้มันเกิดโทษ ถูกใหม่ สองประเด็นแค่นี้ ถ้าโยมรู้จักประโยชน์กับโทษแค่นี้ ชีวิตโยมจะก้าวหน้า แล้วโยมไม่ใช่ก้าวหน้าแค่ตัวเอง ลูกหลานโยมโยมก็ต้องสอนมันอย่างนี้ถูกใหม่ จริงใหม่ พ่อแม่เหล่าก็สอนลูกแม่เหล่า เชื่อใหม่ หือ กินแล้วก็ชวนลูกกินด้วย ถูกใหม่ พ่อแม่สติปัญญา แค่ว่าพูดบางอย่างก็สอนลูกไปในตัว มันได้ประโยชน์สำหรับเรา ได้ประโยชน์ทั้งครอบครัว ได้ประโยชน์ทั้งตระกูลเรา แล้วสิ่งที่เป็นประโยชน์ทำไมไม่ทำ นี่คิดให้ตึนะ เพราะนั่นวันนี้ก็ฝากข้อคิด ทำอย่างไรให้มันเกิดประโยชน์ ทำอย่างไรไม่ให้มันเกิดโทษ ต้องใช้กายให้เป็นประโยชน์ ใช้วาจาให้เป็นประโยชน์ ใช้ใจให้เป็นประโยชน์ คำว่าใจเป็นประโยชน์คือต้องมีความคิดความเห็นที่ถูกต้อง ต้องสอนตัวเอง ถ้ามันคิดเห็นไม่ถูกต้อง ก็อย่าไปตามมัน ใช้วาจาให้เป็นประโยชน์ แม้แต่

เรื่องน้ำมันจะหนักหนา เราจะคุยอย่างไรกับลูกน้อง จะทำอย่างไรว่าน้ำมันจะเกิดประโยชน์ น้ำมันไม่กระทบกระเทือนซึ่งกันและกัน แล้วมันทำให้เขามีใจที่จะทำ นี่เราต้องใช้น้ำมันให้เป็นประโยชน์ ใช้จ่ายให้เป็นประโยชน์ เห็นไหม ฝรั่งเศสเดี๋ยวนี้มันถ่ายรูปเห็นไหม บางทีมันก็ไปถ่ายคนที่ไปช่วยคนอื่นใช้ไหม ลงในคลิปโคมเคยเห็นไหม มันก็ถ่ายมา คนเห็นคนก็มีความดีใจ โอ้ คนนี้ยังช่วยเหลือ ลูกไหม มันก็ไปช่วย มันถ่ายออกมา ก็คือทำกายให้เป็นประโยชน์นั่นเอง นี่เราทำอย่างไร แค่นี้ฝากเอาไว้ละ ไปขบคิดดู ทำอย่างไรจะใช้จ่ายให้เป็นประโยชน์ ใช้จ่ายให้เป็นประโยชน์ ใช้จ่ายให้เป็นประโยชน์ การจะใช้จ่ายสามส่วนนี้ได้ต้องฝึกใจคือมโนนั่นเอง ให้มีความรู้ความเห็นที่ถูกต้อง ถ้าโยมตั้งไว้อย่างที่อาตมาพูด ตั้งไว้ในใจเราว่า เราทำอย่างไรจะให้มันเกิดประโยชน์ ทำอย่างไรจะไม่ให้มันเกิดโทษ แค่นี้ไม่ใช่แค่ใช้หน่วยงานโยมนะ กลับไปบ้านโยมก็ใช้กับลูกกับเมียหรือกับสามี กับพ่อกับแม่ มันก็เลยเป็นประโยชน์กับทุกคนไหม คนนั้นก็เลยไปอยู่ที่ไหนก็มีแต่ประโยชน์ เป็นบุคคลที่เขาเห็นแล้วเขาก็มีความพอใจที่จะได้เจอลูกไหม ลูกไหม คนที่ทำโทษให้เกิด ใครเห็นแล้วก็ไม่อยากเจอใช้ไหม จริงไหมโยม นี่โยมพิจารณาดู แค่นี้ละ ถ้าโยมตั้งอย่างที่อาตมาพูด ธรรมะโยมไม่ต้องพูดมากหรอก โยมไม่เสื่อม โยมมีแต่เจริญก้าวหน้าในธรรมในใจตนเอง ในกิจการงานของตัวเอง ผู้บริหารที่ระดับสูงมากเท่าไร เขาจะรักษาสมมติว่าชื่อเสียงชื่อเสียงที่เขาได้คืออะไร ก็คือเขาทำสิ่งที่มันเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน มันเป็นคนเรียกว่าผลงานนั่นเอง พอไปอยู่ตรงไหน ตรงไหนแจ้งก็ทำให้รวยได้ ใครก็เลยยังอยากได้ตัว อายุมากอย่างญี่ปุ่นนี่ ซีอีโอเจแปนแอร์ไลน์ แปรคสิบแล้วยังเจริญตัวไปเป็นซีอีโอ ไม่เจริญหนุ่มๆ นะ เพราะอะไร เพราะเขาอยู่ตรงไหน เขาก็ทำให้ตรงนั้นเจริญได้ ขาดทุนยังกำไรได้เพราะอะไร เพราะเขาทำแต่ประโยชน์เห็นยัง มันเลยเป็นคุณค่า เป็นคุณสมบัติของเขาถูกไหม ที่คนต้องการ เขาไม่ได้ต้องการคนแปรคสิบนะ เพราะวิงก็ยังมีคนยี่สิบไม่ได้ แต่เขายอมเอาคนนี่เพราะอะไร เพราะสติปัญญาและใจเขานั่นเอง เขาสามารถทำประโยชน์ให้เกิดได้ต่อหน่วยงานนั้น คนยี่สิบแข็งแรงทำไม่ได้ เข้าใจตรงนี้ไหม นะวันนี้ฝากแค่นี้ แล้วโยมจะเห็น นี่แหละคือธรรมะ.